OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Erityisasiantuntija Eerika Majamaa

Lausunto
2.11.2026

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 235/2026 vp) laeiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä (HE 235/2026 vp). Oikeusministeriö on 17.6.2026 antanut esitysluonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunnon. Oikeusministeriön esittämät huomiot ovat liittyneet muun ohella henkilötietojen suojaan ja tietojen luovuttamista koskevaan sääntelyyn. Jatkovalmistelussa esitystä on täydennetty ja täsmennetty, ja oikeusministeriön esiin nostamia seikkoja on huomioitu valmistelussa. Oikeusministeriö pitää perusteltuna nostaa kuitenkin vielä esiin jäljempänä mainittuja huomioita.

Tietojen luovuttaminen Ahvenanmaalle

Oikeusministeriö on valmistelun aikana kiinnittänyt huomiota 1. lakiehdotuksen 15 §:n 1 momenttiin ja 20 §:n 2 momenttiin ehdotettuun sääntelyyn, joka koskee tietojen luovuttamista Ahvenanmaan opiskelijavalintaa varten. Jatkovalmistelussa ehdotuksia on selkeytetty, mutta oikeusministeriö kiinnittää edelleen huomiota 20 §:n 2 momenttiin, jonka perustelujen mukaan ”pykälässä kokonaisuutena säädetään oikeudesta saada tietoja salassapitosäännösten estämättä, ei suoranaisesti tiedonluovutustavasta.”

Oikeusministeriö toteaa, että salassapidon murtamisen tulee käydä ilmi säännöksestä, eikä se voi perustua pelkkiin perusteluihin (ks. esim. PeVL 12/2026 vp, kappale 8). Lisäksi sääntelyn sovellettavuuden kannalta tulisi kiinnittää huomiota täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen siltä osin, onko 20 §:n 2 momentin tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn tarkoitus koskea kaikkia 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia, organisaatioita ja tietolähteitä (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 6; PeVL 15/2018 vp, s. 37). Tarve aineelliselle viittaukselle opinto- ja tutkintorekistereistä annetun Ahvenanmaan maakuntalain 17 §:ään jää epäselväksi.

Tietopyyntöjen käsittely

Oikeusministeriö on valmistelun aikana kiinnittänyt huomiota 1. lakiehdotuksen 10 ja 11 d §:n ehdotuksiin, joiden mukaan Opetushallitus olisi voinut siirtää opetuksen ja koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa sekä oppivelvollisuusrekisteriä koskevaan tietopyyntöön vastaamisen alkuperäiselle rekisterinpitäjälle, joka olisi voinut olla myös yksityinen toimija. Jatkovalmistelussa tietopyynnön siirtämistä koskevista ehdotuksista on luovuttu. Niiden sijasta esityksessä ehdotetaan, että Opetushallitus voisi tarvittaessa konsultoida asianomaista yhteisrekisterinpitäjää, jonka olisi tällöin tehtävä yhteistyötä tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämisessä.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että hallintolain 10 §:ssä säädetään jo viranomaisten yhteistyövelvoitteesta. Myös konsultointi vaikuttaa mahdolliselta yleislainsäädännön puitteissa. Yleislain säännöksiä ei tulisi toistaa erityislaissa. Valiokuntavaiheessa on aiheellista varmistaa, onko ehdotettu konsultointia koskeva sääntely tai ainakaan sen yhteistyön tekemistä koskeva loppuosa tarpeellinen.